
PROROČKA DIMENZIJA POSVEĆENOG ŽIVOTA PREMA UČITELJSTVU CRKVE

Ante Čovo, Split

UDK: 248.2

Pregledni znanstveni rad

Primljeno 6/2007.

Sažetak

*U razrađivanju teme autor posebno računa vodi o glavnim eklezijalnim događajima i važnijim dokumentima učiteljstva zadnjih desetljeća. U istraživanju polazi od II. vatikanskog koncila, konkretno od dogmatske konstitucije *Lumen gentium*, preko teksta Pavla VI. u *Evangelii nuntiandi* i Sinode o posvećenom životu 1994., pa do apostolske pobudnice *Vita consecrata*, kako bi iznio razvoj misli i postupnog shvaćanja i prihvaćanja proročke dimenzije posvećenog života. Držeći sigurnim da posvećeni život ima proročku dimenziju, autor se upušta u razmišljanje o proroštvu posvećenog života danas. Nakon pojašnjenja biblijsko-teološkog značenja proroka, promatra temeljni sadržaj bilo kojega proroštva s primjenom na posvećeni život, to jest iznosi znakovitost proroštva posvećenoga života. U zadnjem dijelu rada bavi se znakovitim proroštvom preko kojeg posvećeni žive i svjedoče svoje postojanje: ukoliko su zajednica vjernika, zajednica braće i zajednica apostola koji žive evanđeoske savjete, oblikovanih teološkim krepovima.*

Ključne riječi: posvećeni život, prorok, proroštvo, proročka funkcija, znak, svjedočanstvo, kršćanska ljubav, volja Božja, solidarnost.

UVOD

Pisati o posvećenom životu i proroštvu nije lako jer svaki kršćanin je prorok, kao što je svećenik i kralj snagom kršteničnog posvećenja kojim participira u Kristovoj trostrukoj funkciji. Time svi krštenici postaju dioničari Kristova otajstva. Zadaća je proroka da bude svjedok nevidljivog i neizrecivog Boga da tako postane, trgujući vlastitim "dionicama", povijesno produženje samoga Boga. No, nisu sve kategorije naroda Božjega pozvane na isto očitovanje jedincate Kristove tajne. Svaki poziv u kršćanstvu je posebno izražavanje crta Kristova trostrukog poslanja. Tako svećenik ističe svećeničku

funkciju jer snagom svetog reda produžuje dimenziju koja proizlazi iz Kristova svećeništva i postaje posebno posredovanje dara milosti kojim Otac neprestano hrani život Crkve i svakoga pojedinog člana. Laik na poseban način ističe kraljevsku službu Kristova poslanja ukoliko podvrgava sve stvoreno, usmjerava ga prema Božjem planu i dovodi ga Kristu koji će ga predati Ocu. Redovnik je pozvan posebno utjeloviti proročku dimenziju Kristova poslanja ukoliko je u sebi objavljujuće Božjeg otajstva i njegova plana spasenja koje se ostvaruje u povijesti. Proročko svjedočanstvo posvećenoga života odnosi se "prije svega na potvrđivanje prvenstva Boga i budućih dobara, koje proizlazi iz nasljedovanja i oponašanja Krista čista, siromašna i poslušna, potpuno posvećena slavi Oca i ljubavi prema braći i sestrama" (VC 85a).¹ Dakle, proročko redovničko svjedočanstvo je, prije svakog djelovanja, vjera da postoji Bog koji nas neizmjerljivo ljubi, premda se ne vidi; svjedočanstvo Boga koji je gospodar osobnoga života i gospodar povijesti; osvjedočeno uvjerenje da se bez Boga ne može ništa.

1. CRKVENO UČITELJSTVO O POSVEĆENOM ŽIVOTU I PROROŠTVU

1.1. *Od Koncila do Sinode o posvećenom životu*

Zadnjih desetljeća uočava se neobičan fenomen: posvećeni neprestano stavljaju naglasak na "proročku" ulogu svojega života, kao navjestitelji nade, neustrašivi svjedoci Saveza i njegovih zahtjeva, solidarni sa zadnjima i njihovim patnjama.² Na razini službenih tekstova učiteljstva, međutim, nazočujemo nekoj progresivnoj šutnji o proročkom fenomenu, suzdržljivosti koja je željena ili nametnuta. Započnimo od II. vatikanskog koncila³ i vidimo promjenu mentaliteta.

¹ Ivan Pavao II., *Vita consecrata. Apostolska pobudnica o posvećenom životu i njegovu poslanju u Crkvi i svijetu* (dalje VC), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1996.

² Usp. B. Secondin, *Per una fedeltà creativa. La vita consacrata dopo il Sinodo*, Paoline, Milano, 1995., str. 349-373.

³ O posvećenom životu kao znaku i proročkom svjedočenju prije Sinode vidi: R. Schutle, *La vita religiosa come segno*, u: *La Chiesa del Vaticano II*, Firenze, 1965., str. 1063-1092; G. Ligabue, *La testimonianza eschatologica della vita religiosa*, Paris, 1968; S. Regli, *Das Ordensleben als Zeichen in der Kirche der Gegenwart*, Freiburg, 1970.; K. Rahner, *Osservazioni teologiche sul concetto di "testimonianza"*, Roma, 1975., str. 217-239.

Koncil je jasno ustvrdio da redovnički život ne pripada "hijerarhijskoj strukturi Crkve" (LG 44),⁴ nego njezinoj proročkoj i karizmatškoj dimenziji.⁵ Ustvari, Koncil, u jednom posebnom bogatom tekstu, opisuje redovnički život riječima koje ističu njegovu dimenziju znaka i svjedočanstva, slobodno dodajmo proroštva: "Prihvatanje evanđeoskih savjeta je kao znak koji može i mora uspješno privlačiti sve članove Crkve da revno ispunjavaju dužnosti kršćanskog zvanja... Redovnički stalež bolje nasljeđuje i neprekidno u Crkvi predstavlja oblik života koji je primio Božji Sin došavši na svijet da čini Očevu volju, i koji je naložio učenicima koji su pošli za Njim. Napokon, na poseban način pokazuje uzvišenost Božjega Kraljevstva nad svim zemaljskim stvarima i njihovim najvećim potrebama; pokazuje također svim ljudima nadmoćnu veličinu snage Krista Kralja i neizmjernu moć Duha Svetoga, koja divno djeluje u Crkvi" (LG 44). U navedenom koncilskom tekstu vidi temeljni tekst onoga što bi redovnici trebali biti u Crkvi i u svojem poslanju. Taj tekst predstavlja redovnike kao one koji se, sa svojim životom, trebaju neprestano uključivati u proces obnove s povratkom Evanđelju i modelu života koji je sami Krist. On je bitni sadržaj "obnove Crkve". U istom tekstu može se iščitati razlog postojanja redovnika u društvu.⁶ Papa Pavao VI. opisao je čitavo shvaćanje i življenje redovničkog života kao *Evangelica testificatio*.⁷ Pridjev "proročki" prvi put će upotrijebiti i primijeniti na redovnički život *Mutuae relationes*⁸ i *Redovnici i promicanje čovjeka*.⁹ Premda se termin "proročki" ne pojavljuje u *Evangeliu nuntiandi*, njegov se smisao jasno vidi. U broju 69 učiteljstvo uočava i prepoznaje duhovno-mističnu i apostolsko-proročku dimenziju posvećenog života: "redovnici u svom posvećenom životu nalaze naročito

⁴ Dogmatska konstitucija *Lumen gentium o Crkvi*, u: Drugi vatikanski koncil, Dokumenti. Latinski i hrvatski, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1980.

⁵ B. Secondin, *Per una fedeltà creativa*, str. 354, tvrdi da su govor o ponovnom oživljavanju proročke dimenzije čitavoga duhovnoga života kao i tvrdnja da posvećeni imaju zadaću izvršavanja "proročkog poslanja", isključivo poslijekoncilski, iako je Koncil postavio temelje.

⁶ Usp. G. Cardaropoli, *Il profetismo dei religiosi nella Chiesa e nella società italiana*, u: *Il profetismo dei religiosi*, Roma, 2000., str. 110.

⁷ Pavao VI., *Evangelica testificatio. Apostolski nagovor o obnovi redovničkog života po nauku II. vatikanskog sabora* (dalje ET), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1973.

⁸ Sveta kongregacija za redovnike i svjetovne ustanove – Sveta kongregacija za biskupe, *Kriteriji o odnosima između biskupa i redovnika u Crkvi* (dalje MR), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1979.

⁹ Kongregacija za redovnike i svjetovne ustanove *Redovnici i promicanje čovjeka* (dalje RPC), Zagreb, 1985.

sredstvo za uspješnu evangelizaciju. Svojim najdubljim bitkom oni se uključuju u život Crkve, žedni Božje Posvemašnjosti, pozvani na svetost. Oni upravo svjedoče za tu svetost. Oni su utjelovljenje Crkve koja se želi prepustiti da njome ovlada radikalizam blaženstva. Svojim životom oni su znak posvemašnjeg predanja Bogu, Crkvi, braći. Oni dakle imaju posebnu važnost u području svjedočenja koje je, kao što smo već kazali, za evangelizaciju nešto osnovno. To šutljivo svjedočenje u siromaštvu i lišavanju, u čistoći i jednostavnosti, to predanje u poslušnosti, dok je u isto vrijeme poziv upućen svijetu i Crkvi, može biti i rječita propovijed kadra dirnuti same nekršćane dobre volje koji su osjetljivi za stanovite vrednote. U tom smislu, lako naslućujemo kakvu uloga u evangelizaciji imaju redovnici i redovnice koji se posvećuju molitvi, šutnji, pokori, žrtvi... Zahvaljujući svojim zavjetima, oni su na najizvrsniji način dragovoljci, slobodni da sve ostave i pođu naviještati Evanđelje do kraja zemlje. Oni su vrlo poduzetni i njihov apostolat često ima osebujnih crta i oštroumnosti koja izaziva divljenje. Oni su velikodušni: često ih nalazimo kao misijske predstraže, na sebe preuzimaju najveće opasnosti za zdravlje i život. Doista, Crkva im mnogo duguje".¹⁰ Slučajno ili ne, ovaj tekst preuzima samo *Redemptoris missio* u broju 69.¹¹ Međutim, prošao strah ili izvjesne predrasude, tek iza *Evangelii nuntiandi*, navedeni tekst pojavit će se čak pet puta u *Vita Consecrata* (usp. VC 3, 39, 76, 77, 108). Nije li to znak vremena koji je papa Ivan Pavao II., prigodom susreta ad limina 11. siječnja 1988. s nizozemskim biskupima, ovako izrekao: "Krizu zvanja ne treba poglavito pripisati manjku velikodušnosti sa strane mladih, nego radije posljedici datosti da se u posvećenom životu ne vidi više s dovoljnom jasnoćom proročki znak Božje prisutnosti, što je upravo prvotna dimenzija posvećenog života."¹²

¹⁰ Pavao VI., *Evangelii nuntiandi. Apostolski nagovor o evangelizaciji u suvremenom svijetu* (dalje EN), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1976.

¹¹ Ivan Pavao II., *Redemptoris missio. Enciklika o trajnoj vrijednosti misijske naredbe* (dalje RM), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1991.

¹² Riječ je zapravo o ponovnom iznošenju onoga što je izrekao u jednoj homiliji prigodom svojega posjeta Nizozemskoj. *Insegnamenti di Giovanni Paolo II*, VIII, 1 (1985), 1268.

1.2. Poslije Sinode o posvećenom životu

Velika prilika za govor o proročkoj dimenziji posvećenoga života bila je Sinoda o posvećenom životu u listopadu 1994. Međutim, u *Nacrtu*,¹³ zadužena komisija izbjegla je sasvim odnos s proročkom dimenzijom posvećenog života jer su se neki članovi komisije bojali da ne bude krivo protumačena.¹⁴ Doista, u *Nacrtu* se samo jednom upotrebljava ta terminologija, ali u veoma uskom smislu i bez rizika.¹⁵ Ta vrsta "cenzure" o "proročkoj funkciji" posvećenog života uznemirila je redovnike, prema kojima se bez te dimenzije uopće ne može shvatiti posvećeni život. Njihovi prigovori urodili su plodom. *Instrumentum laboris*¹⁶ toj dimenziji posvećuje cijeli paragraf (br. 64; usp. 9, 15, 23) koji nosi naslov "Proročki i transcendentni znak", čime ponovno jasno iznosi pravo i valjanost proročke dimenzije posvećenog života.

Za vrijeme same Sinode mnogi su sinodalni oci dodirnuti temu proroštva, ali ne uvijek u istom i odgovarajućem smislu. M. Taylor tvrdi: "Jedan od bitnih elemenata (za teološko shvaćanje posvećenog života) je proročka dimenzija svjedočanstva vrednota kraljevstva Božjega. Proročki poziv je središnja točka jedinstva unutar raznih oblika posvećenog života; on pomaže njezinom smještanju unutar tijela Crkve; potanko označuje njegovu temeljnu ulogu u novoj evangelizaciji. Redovnici nude proročko svjedočanstvo sa svojim načinom življenja i svojim opredjeljenjem za siromašne."¹⁷ K. Dowling bio je izričitiji: "Plodniji vid pastorala posvećenog života

¹³ Sinoda Biskupa, IX. redovita opća skupština, *Posvećeni život i njegova zadaća u Crkvi i u svijetu. Nacrt*, (dalje *Nacrt*), Zagreb, 1993.

¹⁴ Razlozi prema P. G. Cabra, *Breve introduzione alla lettura della esortazione apostolica "Vita Consecrata"*, Queriniana, Brescia, 1996., str. 32-34, bili su sljedeći: u Latinskoj Americi neke teološke struje tumače proroštvo pretežno politički, u terminima prosvjeda protiv moćnih; u SAD-u se zadnjih godina govori o nekoj "proročkoj sukcesiji" koja bi bila povlastica redovnika, pokraj "apostolske sukcesije" biskupa; u Europi se riječ proroštvo često upotrebljavala, u vrućim godinama osporavanja, protiv institucija, hijerarhije.

¹⁵ Usp. *Nacrt*, br. 29. Veoma je znakovito da na IV. općem zasjedanju latinsko-američkih biskupa (Santo Domingo, 1992.), tekst Zaključaka govori više puta o proročkoj ulozi kateheta, teologa, obitelji, ali nikada u odnosu na redovnike. Čini se da se ne radi o nekom previdu, nego o naredbi odozgo. Usp. B. Secondin, *La presenza della vita consacrata a Santo Domingo, 1992*, u: *Vita consacrata* 29 (1993), str. 43-57.

¹⁶ Sinodo dei Vescovi, IX assemblea generale ordinaria, *La vita consacrata e la sua missione nella Chiesa e nel mondo. Instrumentum laboris* (dalje *IL*), Documenti della Santa Sede 29, Bologna, 1994.

¹⁷ G. Ferraro, *Il Sinodo dei vescovi 1994*, Roma, 1998., str. 89.

u Crkvi je njegova proročka dimenzija... 'Proročku' karizmu posvećenog života treba živjeti kao izričaj nekoga alternativnoga življenja i odnošaja, tj. onoga evanđeoskoga. Taj alternativni način trebao bi se izreći u jasnoj opciji za siromašne, u solidarnosti prema rubnim i iskorištavanim osobama, u stalnom posvećenju nadvladavanja svih oblika nepravde i tlačenja. Redovnici trebaju biti to "sjećanje" koje poziva Crkvu na neprestano razmišljanje kako shvaća vlastito postojanje i posebno kako bi se trebala ucijepiti u svoju posebnu društvenu stvarnost... Hijerarhijski ministrij i proročko poslanje redovnika trebao bi se neprestano odvijati u kreativnoj napetosti... Izazov, i za jedne i za druge, sastoji se u sposobnosti razlučivanja sa zajedničkom pažnjom na Duha. Sa strane redovnika uključuje razlučivanje proročke vizije, poslanja i ministrija u Crkvi i u društvu, a, sa strane hijerarhije, oštroumnost, hrabro i puno vjere vodstvo, koja može redovnike učiniti sposobnima da žive na autentičan način svoje posebno poslanje."¹⁸ H. J. S. Pandoyoputro hrabro tvrdi: "*Instrumentum laboris* u broju 64 opravdano promatra posvećeni život kao transcendentni i proročki znak koji ide međutim protiv posebne struje u društvu koja je obilježena sekularizmom. Ta proročka dimenzija je također i nadasve nužna unutar same Crkve. Potrebno je ukloniti dojam da sveta Crkva može djelovati bez evanđeoskog svjedočenja i da samo laički svijet ima potrebu takvoga proročkoga svjedočanstva. Povijest Crkve nudi nam brojna proročka i kritička svjedočanstva s obzirom na Crkvu i hijerarhiju. Benedikt, Franjo, Dominik, Ignacije i drugi utemeljitelji redovničkih ustanova doista su bili autentični proroci. Oni su toliko ljubili Crkvu da su, potaknuti Duhom, utemeljili zajednice koje su objavile Božju ljubav u svojim životima i u svojim služanjima... Sastavni dio poslanja redovnika je pokazivanje što znači biti istinska Crkva, ne samo Crkva sklona prilagođivanju svijetu i njegovim vrednotama, njegovim strukturama i njegovim zakonima... Njihovo svjedočanstvo, kao istinskih učenika Isusa Krista u snazi Duha Svetoga, treba reformirati i obnoviti ljudsko društvo, ali najprije samu Crkvu, s vrednotama kraljevstva Božjega, i zato su pozvani da budu proročki znak kao redovnici."¹⁹ Kardinal B. Hume, kao neposredni rezultat sinodalne rasprave, u *Relatio post disceptationem*, čitav jedan paragraf naslovljuje "Posvećeni život, proročko svjedočanstvo". I na kraju, bilo *Messaggio* (par. VI),²⁰ bilo

¹⁸ G. Ferraro, *Il Sinodo dei vescovi 1994.*, str. 80-81.

¹⁹ G. Ferraro, *Il Sinodo dei vescovi 1994.*, str. 130-131.

²⁰ Usp., Sinodo dei Vescovi IX assemblea generale ordinaria, "Messaggio del Sinodo" (27. listopada 1994.), u: *L'Osservatore Romano*, 29. listopada 1994., str. 7.

Propositio (broj 39), sabiru i daju prostora zajedničkim uvjerenjima, s istim naslovom: "Proročka dimenzija".²¹ I, na kraju, apostolska pobudnica *Vita consecrata*, o proročkoj dimenziji posvećenog života ponavljajući govori u brojevima 15, 26, 27, a čitav drugi dio trećega poglavlja nosi naslov "Proročko svjedočanstvo pred velikim izazovima" (br. 84-95), a indirektan govor o proročkoj dimenziji nalazimo u brojevima 104-105.

G. Cardaropoli tvrdi: "Potrebno je biti svjestan da nije dana dovoljna pažnja i važnost sadržajima trećega poglavlja spomenute pobudnice. U njemu je kodificirana dimenzija koju treba držati bitnom za shvaćanje identiteta redovničkoga života: njegova proročka zadaća u životu Crkve i za njegovo poslanje u suvremenom društvu. Ta proročka uloga redovničkoga života, ozakonjena u postsinodalnoj pobudnici, predstavlja istinsku novost. No, njezin domet može se shvatiti samo ako se pođe od zajedničarske ekleziologije koja ima svoje korijene u *Lumen gentium*, ali je prisutna u svim susljednim dokumentima koji se odnose na posvećeni život."²² U dokumentima koji su prethodili postsinodalnoj pobudnici ne propušta se govoriti o vidu svjedočanstva posvećenog života (usp. LG 46; ET 1-3; EN 69; MR 10; RM 69), ali tek u *Vita consecrata*, prvi se put i na veoma izričit i obilan način "govori o proroštvu, o proročkoj zadaći, o proročkom poslanju posvećenih osoba. Čitavo treće poglavlje preplavljeno je tom dimenzijom".²³ Sama pobudnica, iznoseći teološki temelj proročke značajke posvećenog života, tvrdi: "ona se predstavlja kao naročiti oblik sudjelovanja u Kristovoj proročkoj zadaći, koju je Duh priopćio cijelom Božjem narodu" (VC 84a). U toj rečenici uočavamo neke važne datosti. Temelj se nalazi u samom Kristovu identitetu, mesijanskom proroku koji je pun Duha Svetoga. Isti Duh čini da čitav narod Božji participira u toj njegovoj proročkoj zadaći, već prema različitim modalitetima. Među njima se uočava onaj posvećenih koji je posebni oblik življenja Kristovoga mesijanskog proroštva. Dakle, ne radi se o nekom obliku proroštva koji bi bio stran hodu naroda. On je ukorijenjen u put naroda, i sunaravan je s posvećenim životom.

²¹ Vidi: L'Osservatore Romano, *Nona assemblea generale ordinaria del Sinodo dei vescovi: "La vita consacrata e la sua missione nella Chiesa e nel mondo"*, Città del Vaticano, 1994.

²² G. Cardaropoli, *Il profetismo dei religiosi*, str. 109.

²³ G. Cardaropoli, *Il profetismo dei religiosi*, str. 114.

1.3. Raznolikost terminologije u pobudnici "Vita consecrata"

Čitajući apostolsku pobudnicu *Vita consecrata* može se nabrojiti 28 rječničkih prisutnosti o temi proroštva koje su posijane posvuda. Najveći broj (19 puta) nalazi se u trećem poglavlju, drugom dijelu, koji nosi naslov: "Proročko svjedočanstvo pred velikim izazovima" (VC 84-95), napose u brojevima 84 (10 puta) i 85 (5 puta). Zanimljivo je primijetiti da su riječi "proroštvo", "profetizam", "proročki", vrlo često pridružene nekom drugom terminu, koji tako bolje određuje kakvoću onoga na što se odnosi. Tako se na primjer u pobudnici može pročitati: "profetizam nerazdvojno povezan s posvećenim životom" (VC 84a); "radosnim navještajem i proročkom anticipacijom" (VC 59b); "posvećeni život ima proročku zadaću" (VC 73a i 87a); "ako posvećeni život zadržava proročku snagu" (VC 80a); "proročkoj naravi posvećenog života" (83a); "proročki karakter", "proročka zadaća Krista", "proročka služba" (VC 84ab); više puta se govori o "proročkom svjedočanstvu" (VC 84; 85), "proročki izazovi" (VC 85b), "proročki apel" (VC 90a).

Osim tog posebnog prizivanja na proročku dimenziju posvećenog života, susrećemo i općeniti poziv na profetizam, proroštvo i proroka: posvećeni, zavjetovanjem evanđeoskih savjeta, su "znak i proroštvo za zajednicu vjernika i za svijet" (VC 15c); "pravo proroštvo rađa se iz Boga, iz prijateljstva s njime, iz pozornog slušanja njegove Riječi u različitim povijesnim okolnostima" (VC 84b), "ponovno oživljavaju iskustvo proroka Jeremije" (VC 19b), "patristička tradicija vidjela je uzor monaškog života u Iliji, smjelom proroku i Božjemu prijatelju" (VC 84b), "nutarnja uvjerljiva snaga u proroštvu proizlazi iz slaganja između naviještanja i života" (VC 85b), "svijet ima potrebu za radosnim svjedocima i prorocima blagotvorne snage ljubavi Božje" (VC 108b), "uvjerljiva snaga koja proizlazi iz proroštva" (VC 85b). Dva puta se pojavljuje i pridjev "proročki": "proročki potvrđuje apsolutnu Božju transcendenciju iznad svih stvorenih stvari" (VC 29b), i "ima poslanje da je proročki proširi, promičući način mišljenja i ponašanja koji su sukladni Gospodinovim nakanama" (VC 57b). Također se tvrdi da je sami "bratski život proroštvo u tijeku" (VC 85a).²⁴

²⁴ Terminima proroštvo i proročki potrebno je dodati i druge slične i veoma česte termine u tekstu same pobudnice: znak, svjedočanstvo, svjedok, slika, ikona, vidljivost i objavljivanje; i posebno glagoli kao: pokazati, predstaviti, pokazivati, predložiti, izreći, objaviti, učiniti prisutnim, učiniti vidljivim i

2. PROFETIZAM POSVEĆENOG ŽIVOTA

2.1. Što znači biti prorok u posvećenom životu

Na osobu proroka ponajprije spada osobna veza s Bogom, odgovor na poziv koji nije tražio. Bog odabire nekoga, grješna i nesavršena čovjeka i određuje mu poslanje. Proroka povezuje nezaslužena Božja inicijativa poziva i nužnost potpunog slušanja njegove riječi, predanje Bogu do te mjere da poziv postaje vlastita odluka i ostvarenje najdublje osobne slobode.²⁵ Kako podsjeća B. Secondin, "prorok i proroštvo u zadnjim stoljećima postaju karakteristična izražavanja za viđenja i anticipaciju događanja. Na taj način termin proročki postaje parcijalan, karizmatički (u smislu izvanrednoga), pa i kontemplativan, i gubi svoju eklesijalnu karakteristiku poučavanja i nadahnuća što vodi prakticiranju na provokativan način, prema Božjem planu".²⁶ Slično upozorenje uputio je i kardinal J. Ratzinger, intervenirajući na Sinodi: "Proroštvo nije jednostavno predskazivanje, prognoza budućih događaja. Proroštvo nije dualizam proroka i svećenika, karizme i institucije. Niti je bit proroštva jednostavni protest protiv društvene nepravde."²⁷ Uostalom, kako izlaže teologija, i ponavlja *Lumen gentium*, svi kršćani participiraju u trostrukoj službi samoga Krista, u njegovoj kraljevskoj, svećeničkoj i proročkoj službi (usp. LG 12; 34-36). U mnogim biblijskim tekstovima, posebno u Ponovljenom zakonu, pojašnjene su bitne značajke proroka: Bog podiže proroka i u njegova usta stavlja svoju riječ; njega treba slušati ako govori Božje riječi; ako govori a to ne bude i riječi se ne ispune, onda to nije riječ koju je Bog rekao; ne treba se bojati proroka koji govore u svojoj drskosti (usp. Pnz 18,15-22). Biblijski prorok je čovjek jakoga iskustva Boga i to iskustvo živi u narodu i na korist naroda. Vidi povijest u Bogu i Boga u povijesti.

učiniti prepoznatljivim, označiti, ispovjediti, izazivati; i zatim čitav rječnik koji se odnosi na preobraziti, nagrditi i uobličiti. Opširnije vidi: P. A. Kolvenbach, *Vita Consecrata. Una lettura per l'Europa nell'ottica del segno profetico*, u: Vita Consecrata. Fedeltà dinamica allo Spirito per il regno, Ariccia, 1996., str. 27-34; M. Conti, *Il profetismo della vita consacrata*, u: *Informationes-SCRIS* 22 (1996), str. 70-103.

²⁵ Ukratko o biblijskom razumijevanju proroka vidi: G. Savoca, *Profezia*, u: P. Rossano - G. Ravasi - A. Girlanda (ur.), *Nuovo dizionario di teologia biblica*, Paoline, Cinisello Balsamo (Milano), 1988., 1232-1247.

²⁶ B. Secondin, *Per una fedeltà creativa*, str. 354.

²⁷ J. Ratzinger je govorio o karizmi proroštva prema nauci II. vatikanskog koncila. Sažetak vidi u: G. Ferraro, *Il Sinodo dei vescovi 1994.*, str. 228-229.

On je čovjek Riječi, žive i djelotvorne riječi, koja se uvijek nanovo utjelovljuje. Zato se prorok osjeća "zahvaćenim", "zavedenim", "iznenađenim", "nadvladanim" od Boga. Zbog toga postaje "čovjek Božji",²⁸ "sluga Boga živoga", "njegov glasnogovornik" i ne može se izvući iz toga, pa ni bijegom (usp. Jonu ili Iliju). Riječ ga posjeduje i on se proglašava opsjednutim od Riječi. Proroko služenje vrši se na mnoge načine: on nuka, naviješta, kritizira, prosvjeduje, sudi, optužuje, tješi, djeluje na simboličan način. Obraća se svima: institucijama, službama, ideologijama i grupama, religioznim i kulturnim ambijentima, klasama, projektima, jer mu je na umu povijest njegovih suvremenika. Zato su, istovremeno, i revolucionari, jer sadašnjost nije nikome dovoljna, i nostalgični reakcionari, jer se pitaju: koja je budućnost naše prošlosti? Prorokovo služenje je "simbol i znak za narod" (usp. Iz 8,1-8). Iz toga izvire njegovo zauzimanje za narod. On je zagovornik. Molitva mu bitno pripada i izriče njegovu solidarnost s narodom, ali je i znak povjerenja: izriče Bogu vlastite poteškoće i sumnje. No, biti prorok je neugodno, jer dosađuje "moćnima" i onima koji manipuliraju religijom. Sudbina mnogih proroka je isključenost iz društva. Svaki prorok je podnio neshvaćanje, neprijateljstvo, progone, smrt...²⁹ Identitet novozavjetnog proroka Fisichella ovako opisuje: "On se bitno prepoznaje kao onaj kojega je pokrenuo Duh uskrsloga Krista. Odlučujuća uloga Duha Svetoga u životu Crkve je prepoznatljiva na raznim razinama, pa i u dužnostima koje se preuzimaju (Dj 15,28; 5,3.9). U tom obzoru treba iščitati činjenicu zbog čega Duh podiže i pokreće proroke (Dj 2,18; 11,28; 19,6; 21,11; 1 Kor 12,28; 1 Pt 1,11; 2 Pt 1,21): nitko ne može prorokovati ako ne pod njegovim djelovanjem, koje je uvijek usmjereno na izgradnju zajednice. To tumači zašto apostol osjeća dužnost da potiče vjernike na želju za proroštvom; istovremeno, međutim, vidi, kao razlog i moć, duhovno i proročko djelovanje: "Duha ne trnite, proroštva ne prezirite" (1 Sol 5,20); u Crkvi ne može biti rasta bez te dvije stvarnosti. Osim toga, prorok se pojavljuje kao netko koga Crkva priznaje. Bilo da govori o skupini proroka ili o pojedincu, nije Crkva ta koja daje proroštvo niti ona podiže proroka; ona prihvata proroštvo i proroka kao misteriozni dar."³⁰

²⁸ A. Rebić jednu svoju knjigu upravo je tako naslovio: *Prorok – čovjek Božji*, Zagreb, 1984.

²⁹ Usp. R. Fisichella, *Profezia*, u: *Dizionario di Teologia Fondamentale*, Cittadella, Assisi, 1990., str. 866-878.

³⁰ R. Fisichella, *Profezia*, str. 873.

B. Secondin³¹ proročku dimenziju posvećenih promatra kroz četiri obilježja: posvećeni kao prorok je čovjek obilježen jakim i jedinstvenim iskustvom Boga, osobe usredotočene na Boga, na njegovu slavu i služenje njemu.³² Druga značajka je ta da je posvećeni čovjek Duha. Danas, u ponovnom otkriću pneumatološke dimenzije čitavoga kršćanskog života, lakše je i za posvećeni život uočiti pneumatološku posebnost: ona se rađa pod vodstvom Duha, preko dara karizme i ostvaruje se u nasljedovanju Krista. Treća značajka je, i to veoma potvrđena za proroka, da je on čovjek Riječi. Od prvotnog monaštva sve do sada nema autentičnog posvećenog života i traženja Boga bez čitanje, meditiranje, moljene i asimilirane Riječi. Religiozno slušanje Riječi središnji je dio duhovnosti posvećenoga. No, osim slušanja Riječi, ista rečenica poziva posvećene da slušaju sve znakove Boga koji dolaze od znakova vremena, evanđeoski tumačenih. I kao četvrti vid je onaj povijesni osjećaj posvećenoga. Kao prorok on je sposoban: za posebno upletanje u povijesne događaje; za pomno čitanje proturječja ljudskoga srca; za intuitivnu anticipaciju plodnih putova ljudskih događanja i nada (usp. ET 52).

2.2. Čega biti prorok u posvećenom životu?

Kršćanski život nije ništa drugo doli iskustveno i prakticirano otajstvo Krista s posebnim intenzitetom. Kršćanin kojega nazivamo prorokom, posvećeni kao prorok, ne vjeruje u stvari različite od onih u koje vjeruju drugi, ali ih osjeća na posebno oštrouman način i zato ne može ne naviještati ih. Kao što Pavao govori: "Ljubav nas Kristova obuzima kad promatramo ovo: jedan za sve umrije" (1 Kor 5,14). Zato je za Pavla navještaj Radosne vijesti "služba koja mu je povjerena" (1 Kor 9,17). Proročki poziv tako postaje nešto neodoljivo. Božanski poziv preokreće odupiranje pozvanoga: "Ti me zavede, Gospode, i dadoh se zavesti, nadjačao si me i svladao me" (Jr 20,7).

Čega je redovnik prorok? Evo razmišljanja nekoliko teologa. S. M. Alonso promatra posvećeni život kao rječito izricanje konačnih

³¹ Usp. B. Secondin, *Per una fedeltà creativa*, str. 367-369; usp. B. Secondin, *Il profumo di Betania. La vita consacrata come mistica, profezia, terapia. Guida alla lettura dell'esortazione apostolica "Vita consecrata"*, EDB, Bologna, 1996., str. 97-99.

³² Usp. Kongregacija za redovnike i svjetovne ustanove, *Kontemplativna dimenzija redovničkog života*, KVRP, Zagreb, 1980., br. 1.

dobara Kraljevstva. Isto eshatološko obzorje ističe i V. Codina, tvrdeći da posvećeni život naviješta budućnost preko života koji je živa prispodoba konačne punine. J. M. Lozano proročku ulogu posvećenog života vidi u neprestanom sjećanju Isusa i učenika pokazujući već na zemlji konačnu prisutnost Boga. M. Rondet vidi u posvećenom životu tri proročka smisla: svjedočenje apsolutnog značenja vjere, snagu ljubavi preko karizme celibata u zajedništvu, snagu nade za izgradnju svijeta pravednosti i bratstva. J. M. R. Tillard tvrdi da je posvećeni život, po svom postanku i po svojoj karizmatškoj naravi, bitno proročki jer živi vjeru koja čovjeka otvara Bogu koji se objavio u Isusu Kristu i usmjerava ga prema braći i sestrama. Vjera ga čini služiteljem Boga i čovječanstva.³³

J. Rovira³⁴ vidi četiri bitna vida proroštva posvećenog života: *Teocentrično-trinitarnog življenja*: kao kršćanska zajednica, naša prvotna i najdublja stvarnost je svjesnost da dolazimo iz Trojstva, živimo u Trojstvu i na putu smo prema Trojstvu. Presveto Trojstvo je naše počelo, naš model i dom, naše konačno odredište: „u njemu živimo, mičemo se i jesmo“ (Dj 17,28; usp. Ef 1,1-14; Kol 1,15-20; Rim 11,36). Kao posvećeni mi smo pozvani naviještati, u Crkvi i po svijetu, „prvenstvo Boga i budućih dobara“ (VC 85a) u našim ljudskim i kršćanskim postojanjima. Bog bi trebao biti istinsko središte našega života, najdublje značenje i istinski cilj čovjeka. Naš život zato postaje „proroštvo u tijeku“ (VC 85a). Ta trinitarna stvarnost započinje s krsnim posvećenjem, zrije u krizmantičkom poslanju i neprestano se osnažuje u euharistijskom zajedništvu (usp. VC 31b). Kao posvećeni pozvani smo ostvariti to kršćansko posvećenje-zajedništvo-poslanje (usp. VC 13e). U stanovitom smislu možemo reći da su sakramenti kršćanske inicijacije naši sakramenti. Življenje našega krštenja-krizme-euharistije doseže svoju punu karizmatško-pozivnu okarakteriziranost počevši od dana našega redovničkog posvećenja. Sakramenti kršćanske inicijacije nisu „neutralni“ sakramenti. U svakom kršćaninu poprimaju karizmatško-proročku „obojenost“ u napetosti prema našoj kršćanskoj punini. Proročka dimenzija našega redovničkoga poziva pronalazi svoju znakovitost i sadržaj u posvećenju, zajedništvu i poslanju koje daje život Crkvi (usp. VC 13e, 31b, 95b). Mi redovnici u tome nemamo isključivu povlasticu, jer oni

³³ Usp. A. Aparicio Rodriguez, *Profetismo*, u: T. Goffi - A. Palazzini (ur.), *Dizionario teologico della Vita Consacrata*, Editrice Ancora, Milano, 1994., str. 1402-1404.

³⁴ J. Rovira, *Consigli evangelici e vita consacrata*, Roma, 2000., str. 92-109.

sačinjavaju jezgru svakog kršćanskog života. Imamo, međutim, zadaću da na tome nastojimo u snazi naše karizme-poslanja. Eto zašto posvećeni život "postaje povlaštenim očitovanjem najdublje naravi same Crkve" (BZZ 60b).³⁵

Kristolosko-pneumatološkog življenja: kao kršćanska zajednica svi smo pozvani na radikalno nasljedovanje Krista (usp. PDV 27b;³⁶ VC 19-21). To nasljedovanje nije svedivo na čisto vanjsko imitiranje, nego je riječ o "suobličujućem poistovjećivanju s Kristovom tajnom" (VC 16d). Kao posvećeni osjećamo se pozvanima da, i na vanjski i strukturalni način, poprimimo karakteristične crte Kristova života: *forma vitae Christi* (usp. VC 1a, 18, 21-22, 72,77): njegovo beženstvo, posebna skromnost života, zajednički život, apostolsko poslanje, neprestana molitva, poslušnost i uzajamno služenje, njegovo objavljivanje volje Očeve svima, njegova gorljivost za širenje Kraljevstva, njegova briga za bolesne ili starije, grješnike, isključene iz društva, djecu. Sve to u neprestanoj napetosti prema "stvarima" Oca (usp. Lk 2,49; 1 Kor 7, 32-34).

Eklezijalno-apostolskog življenja: ovo je zapravo značenje našega načina postojanja u Crkvi i za Kraljevstvo. Već od vječnosti smo mišljeni i ljubljeni da u vremenu budemo pozvani (na život, na vjeru, na karizmu), da budemo posvećeni i poslani. Posvećeni smo od Boga za kraljevstvo poput Krista, misionara i definitivnoga proroka Oca (usp. Iv 1,18; VC 22a, 72). Poslanje, dakle, izvire iz samoga Boga: Otac šalje Sina (usp. Iv 3, 16) i zajedno šalju Duha (usp. Iv 14,16.26; 16,7.12-15). Zato Crkva, a u njoj i posvećeni život, ne može ne naviještati, evangelizirati (usp. EN 14). Štoviše, Crkva je po samoj svojoj naravi misionarska, proročka, jer je poslana (usp. AG 2; KKC 850³⁷). Apostolsko poslanje svake skupine ili svakoga kršćanina nije jednostavno vanjska aktivnost (toliko da se bude koristan ili da se zaradi kruh svakodnevn), nego nadasve nutarnja i mistična stvarnost: življenje zajedništva s Bogom i s drugima što je već poslanje i čiji je cilj proširenje zajedništva (usp. CfL 32;³⁸ BZZ 54, 58, VC 46a).

³⁵ Kongregacija za ustanove posvećenog života i družbe apostolskog života, *Bratski život u zajednici*, Rim - Zagreb, 1994.

³⁶ Ivan Pavao II., *Dat ću vam pastire (Pastores dabo vobis)*, Apostolska postsinodalna pobudnica kleru i vjernicima o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama, Glas Koncila, Zagreb, 1992.

³⁷ *Katekizam Katoličke Crkve*, Hrvatska biskupska konferencija, Glas Koncila, Zagreb, 1994.

³⁸ Ivan Pavao II., *Christifideles laici. Vjernici laici. O pozivu i poslanju laika u Crkvi i u svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1997.

Eshatološko-proročkog življenja: bilo kao kršćani, bilo kao posvećeni, pozvani smo na iskazivanje eshatološke dimenzije svakog života u Bogu. Time ne mislimo reći da su stvari ovoga svijeta zle (sve što je Bog stvorio lijepo je i dobro: Post 1-2; Mudr 11,23-26), nego jednostavno da nisu konačne. Definitivna stvarnost su sami Bog i vječno zajedništvo s njim. U ovome svijetu, zajedno s drugim kršćanima, naš posvećeni život postaje živo proroštvo jer naviještamo prisutnost Kraljevstva koje je već djelujuće usred stvarnosti ovoga svijeta. Posvećeni život "iako potvrđuje vrijednosti stvorenih dobara, *relativizira ih* pokazujući na Boga kao na apsolutno dobro. Tako oni koji slijede evanđeoske savjete, dok traže za same sebe svetost, predlažu, takoreći, 'duhovnu terapiju' za čovječanstvo, budući da odbacuju idolopoklonstvo stvorenoga i na neki način čine živoga Boga vidljivim" (VC 87, usp. 84a). Razvijajući tu intuiciju "duhovne terapije" posvećenog života za čovječanstvo i povezujući je s "empatijskim sudjelovanjem", otvaraju se novi vidici. Želimo reći da posvećeni život, izdižući se iznad osobnog savršenstva i represivnog asketskog odricanja, može donijeti utjehu i nadu kolektivnoj zamišljenosti koja uznemiruje tolike obiteljske, društvene, gospodarske i političke tragedije i besmislenosti.

3. ZNAKOVITO PROROŠTVO POSVEĆENOG ŽIVOTA DANAS

3.1. *Zajednica vjernika: znakovi i svjedoci vjere*

Normalno je da nam se nameće pitanje kako se konkretno objavljuje proročka dimenzija posvećenog života u današnjim okolnostima. Prvi način te proročke objave ne može biti doli poziv posvećenih na "potvrđivanje prvenstva Boga i budućih dobara" (VC 85a). Drukčije izraženo, posvećeni život je, najprije, znak i svjedočanstvo/proroštvo živoga Boga Oca, Krista njegova Sina i Duha Svetoga u društvu sve više sekulariziranom. Naše društvo, još uvijek moderno i već postmoderno, u mnogim je vidovima postkršćansko, agnostičko, religiozno ravnodušno. U vremenu sumnje u Božju nazočnost i djelotvornost na zemlji,³⁹ i isključivanju vjerske dimenzije postojanja (usp. VC 103a), u vremenu gotovo

³⁹ O današnjem razumijevanju Božje odsutnosti vidi F. Varone, *Nevolje s odsutnim Bogom. Religija, ateizam i vjera: tri pogleda na tajnu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1998.

isključivog oslanjanja na ljudsku mudrost i silu, u doba kada se ne uspijeva ni misliti na život poslije života, redovnici mogu biti, svojim postojanjem, vjernačka savjest svijeta. A budućnost vjere i posvećenog života u Europi, a i drugdje, duboko zavisi od mogućnosti svjedočenja Božje prisutnosti u ovom svijetu, toliko kompleksnom. Zanimljivo je razmišljanje J. B. Metza: "Glavna proročka i kritička zadaća Redova danas je: svjedočiti Boga u svijetu bez Boga, ali otvorenoga religiji, u razdoblju religije bez Boga. Našu današnju situaciju ne označava krilatica 'Isus da - Crkva ne', nego 'religija da - Bog ne'. Prorok te postmoderne religioznosti nije Isus, niti Marx, nego Nietzsche: navjestitelj dionizijske religije, s nakanom da se dosegne sreća izbjegavajući patnje i žalosti; religija shvaćena kao umirujuće sredstvo prisutnih tjeskoba, kao mitsko očaranje... koja bi zadovoljila sve eshatološke nemire u san o povratku jednakosti."⁴⁰ U današnjem društvu u kojem je za mnoge Bog mrtav, i čovjek riskira svoju smrt, uništavajući se tehniciziranjem i manjkom vrednota i gradeći potrošačko društvo koje zanima posjedovanje, a ne postojanje. Zato posvećeni trebaju, na prvome mjestu, biti zajednica vjernika, znakovi i svjedoci vjere (usp. EN 69; BZZ 11-20; VC 16d, 94-95). Doista se trebamo zaustaviti pred tom prvom istinom našega poziva. No, ni mi posvećeni nismo ostali imuni na taj svijet, ne u doktrinarnom i teoretskom smislu, nego u praksi i stvarno življenoj duhovnosti.⁴¹ Danas ni mi sami posvećeni ne iščekujemo, s intimnom napetošću, dolazak kraljevstva Božjega, iako je sami posvećeni život proroštvo eshatološkog odredišta ljudske povijesti. Čini se da veliki broj posvećenih nije privučen eshatologijom, nego radije plovi po viđenju, zadovoljava se projektima kratkog trajanja i uvijek zemaljskim. Radi se o društveno-kulturnom pesimizmu koji se je uvukao i u naše redove. Postsinodalna pobudnica *Vita consecrata* dobro ga osjeća i nudi mu snagu vjere i nade u Kristova obećanja, koja osvijetljavaju budućnost i rađaju hrabrost svjedočenja i poslanja (VC 26, 27). "Posvećene osobe, živeći dosljedno i u punini slobodno preuzete obveze, mogu ponuditi odgovor na čežnje svojih suvremenika, oslobađajući ih od rješenja koja su najčešće iluzorna i često niječu Kristovo spasonosno utjelovljenje" (VC 103). Papa je svjestan da su danas potrebni sugovornici traženja Boga

⁴⁰ J. B. Metz, *Zeichen der Zeit - Antwort der Orden. Orden in Kirche und Gesellschaft*, u: Ordensnachrichten 31 (1990), str. 418.

⁴¹ Usp. B. Secondin, *Speranza ed escatologia. La testimonianza della vita consecrata*, u: Communio 148 (1998), str. 40.

koji oduvijek uzbuđuje čovjekovo srce: "potreban je naime netko tko će predstaviti očinsko Božje lice i majčinsko lice Crkve, tko će staviti na kocku vlastiti život da bi drugi imali život i nadu" (VC 105). Još prije je na to upozorio P. Cabra: "Nova Europa nas zove... Zavisi i od nas da li će Europa manje stati na strani trgovine, individualizma i ezoterične religioznosti ili više na stranu solidarnosti, oslobođene slobode, kršćanske i eklezijalne vjere, ne zavaravajući se da možemo direktno utjecati na društvo. Naša je zadaća da sačuvamo otoke kršćanskog svjedočanstva."⁴² Redovnici trebaju postati pokazatelji vertikale ljudskog postojanja, čuvari žiška religioznoga u ljudskim dušama.

Posvećeni su pozvani da pokazuju Božji primat sa životom koji postaje "izazov svijetu i samoj Crkvi" (EN 69). S tom svrhom stavlja se težište na pokazivanje, preko naše ljudskosti, vidljivosti Boga nevidljivoga, šutljivoga, skrivenoga (usp. Iz 45,15), Boga "slaboga", na način da se još jednom, među muškarcima i ženama našega vremena, može vidljivo pokazati Kristova bratska ljubav, Očevo očinstvo, njegovo milosrđe, njegova nježnost, njegovo oproštenje, njegova nada. On se u nama čini dodirljiv, ponovno se utjelovljuje. Mi smo kao "tijelo" Boga, vjerodostojno bogojavljenje ljubavi i nježnosti providonosnoga Oca. Isus Krist ponovno vidljiv i konkretan hoda ulicama našega svijeta. Čudesna i strahovita odgovornost. To je duboki smisao našega života, našega apostolata, našega *biti proroci*. Svjesnost te temeljne teološke stvarnosti pokazuje se na razne načine: preko zajedništva, boravka pod istim krovom, preko zajedničke ekonomije, preko bratske razmjene, preko posla obavljenog zajedno. Ali budući da je motiv nadnaravni (vjera), očito je da je utemeljujući moment u osobnoj i zajedničkoj molitvi. Učiteljstvo to neprestano ističe: "posvećeni se život ne održava i ne širi bez molitve" (KKC 2687); "molitva je izvor zajedništva" (VC 51b; usp. BŽŽ 12d). Stoga je nužno "naučiti poklanjati vrijeme Bogu (vacare Deo)" (BŽŽ 13a). Budući da smo konkretne osobe, to znači da "vacare" treba učiniti na izričit, vidljiv i kvantitativan način, tj. trošeći vrijeme. To ne znači spiskati vrijeme koje bi se moglo posvetiti bližnjemu, nego u smislu da se "apostolski zanos podupire i hrani zajedničkom molitvom" (BŽŽ 19) u bliskom odnosu i komplementarnosti s osobnom molitvom (usp. BŽŽ 15a). Iskustvo nas uči da su "redovničke zajednice – kontemplativne ili aktivne – apostolski i evandeoski životnije koje posjeduju bogato iskustvo

⁴² P. G. Cabra, *Solidarität-Freiheit-Glaube. Der Beitrag des Ordenslebens für ein neues Europa*, u: *Ordensnachrichten* 30 (1990.), str. 14.

molitve" (BŽŽ 20a). Pozvani smo, u Crkvi i usred sekulariziranog društva, "u svijetu u bijegu",⁴³ da budemo proroci Apsolutnoga. Molitva zato nije jednostavno priprava za poslanje, nego poslanje na djelu, štoviše utemeljujući trenutak bilo koje apostolske aktivnosti. Vjernik je apostol i prorok nadasve kada moli, kada uvodi Boga u život i život u Boga, kada nosi Boga u svijet i svijet u Boga. A redovnik je kršćanin koji, na preobilan i dragovoljan način, potroši život u vjeri za Boga i za braću (usp. VC 104-105). Duhovnost označava "osobni odnos s Kristom preko nasljedovanja, prvenstva dana Bogu preko posvećenja, raspoloživosti djelovanju Duha. Ona se izražava u kontemplaciji, u molitvi, u slušanju Riječi Božje, u sjedinjenju s Bogom, u integraciji različitih dimenzija osobnoga i zajedničkoga života, u vjernom i radosnom opsluživanju zavjeta".⁴⁴ Nikada nismo toliko uvjerljivi kao kada drugi uoče naš odnos s Bogom. Prorok, apostol je uvjerljiviji na koljenima nego kada govori. U suprotnom slučaju riskiramo da budemo obijeljeni grobovi (usp. Mt 23,27), da se svedemo na zaposlenike neke tvrtke manje-više čovjekoljubive, neženje manje ili više apostolske s točno određenom satnicom... Možemo se svesti na osobe koje se pretvaraju da vjeruju u ono što propovijedaju drugima ili govore a ne čine (usp. Mt 23,1-31). Čovjeku su, međutim, potrebni vidljivi i shvatljivi znakovi, ali nadasve istinski i provjerljivi jer "suvremeni čovjek radije sluša svjedoke nego učitelje, više vjeruje iskustvu negoli nauci, više životu i činjenicama nego teorijama" (RM 42).

Ako pripadamo nekoj zajednici nije to zato da činimo nešto, nego zbog Nekoga koji nas zatim šalje drugima (usp. VC 72), kako možemo misliti da ćemo ostati na nogama, da ćemo ustrajati, da ćemo imati što reći drugima, da ćemo moći naviještati, ako smo prazni iznutra? Kako možemo govoriti o zajedništvu, o pomirenju i o onome da budemo zajednica za druge, ako nas oni nikada ne vide da osobno i zajedno s njima ne zazivamo Očevo oprostjenje? Kako ćemo pobuditi razloge nade u drugima ako smo više zabrinuti za momčad srca ili za televizijske programe negoli za sijanje bez mjere Riječi i ljubavi Gospodnje? Sve to ovako komentira prorok naših dana: "Napast za posvećeni život danas bi mogla biti da posvećeni svedu navještaj živog i uskrsloga Krista na djela karitasa, na borbu za ljudska prava, na organizacije solidarnosti i

⁴³ Usp. T. Radcliffe, *La missione in un mondo in fuga*, u: *Regno/Documenti* 46 (2001.), br. 9, str. 305-310.

⁴⁴ B. Hume, *Relatio ante disceptationem*, br. 19, u: *L'Osservatore Romano*, 3/4 ottobre 1994.

čovjekoljublja. Služenja, koja zasigurno ne smijemo zaboraviti, jer redovnik je u povijesti, među braćom, i nije mu dopušten nijedan odnos gledatelja u odnosu na napore i patnje koje muče čovjeka, ali nikada ne zaboravljajući da *proprium*, svojstveno kršćaninu, je vjera u Krista, 'vjera ljubavlju djelotvorna' (Gal 5,6), ali vjera koja je *opera*, u pravom smislu djelovanje. 'Što nam je činiti da bismo radili djela Božja?', pitali su Isusa, a on im je odgovorio: 'Djelo je Božje da vjerujete u onoga kojega je on poslao' (Iv 6,28). Ako redovnici više stavljaju povjerenje u svoja djela i na način shvaćanja vrednota, ako izjednače svoje svjedočanstvo s etikom koju treba ponuditi ljudima, ako svedu Evanđelje na ljubav preko dragovoljstva i zadovoljenja hitnih potreba društva, bit će dobri čovjekolupci, ali ne i proroci vjere."⁴⁵

3.2. Zajednica braće: znakovi i svjedoci ljubavi

Redovnička zajednica pozvana je da bude "stručnjak u zajedništvu" (RPČ 24) u egoističnom i izrabljivačkom društvu. Ona je, dakle, zajednica braće/sestara koji žive od milosrdne ljubavi, znak i svjedok ljubavi (usp. BZZ 21-57; VC 41-71). Redovnička zajednica ne duguje svoje postojanje naravnom redu, kako se događa kada se želi oblikovati nova obitelj ili osnovati klub prijatelja. Svoje postojanje duguje zajedničkoj karizmi. Dok se supružnici sjedinjuju jer vjeruju da se ljudski ljube, a prijatelji zbog ljudske simpatije, redovnici ulaze u neku zajednicu jer su uvjereni kako ih Bog sabire da žive vlastiti poziv zajedno s drugima.

Naše bratsko zajedništvo nije jednostavno "sredstvo za određeno poslanje", nego "teološki prostor u kojemu se može iskusiti mistična nazočnost uskrsloga Gospodina (usp. Mt 18,20)" (VC 42c). Zaista, "posvećeni život je, tijekom povijesti Crkve, bio živa nazočnost djelovanja Duha, kao povlašteni prostor apsolutne ljubavi prema Bogu i bližnjemu, svjedok božanskog plana da od cijeloga čovječanstva, u okviru civilizacije ljubavi, stvori veliku obitelj djece Božje" (VC 35c). Sama pobudnica daje i odgovor na pitanje kako i zašto posvećeni život postaje takav: "Sam bratski život, snagom kojega posvećene osobe nastoje živjeti u Kristu kao 'samo jedno srce i jedna duša' (Dj 4,32), predstavlja se kao rječita trinitarna ispovijest. On ispovijeda Oca, koji od svih ljudi želi stvoriti jednu obitelj; ispovijeda *utjelovljenoga Sina*, koji

⁴⁵ E. Bianchi, *Il consacrato profeta di fede*, u: *La vita consacrata nella postmodernità*, Roma, 1994., str. 85.

otkupljene skuplja u jedinstvu, pokazujući put svojim primjerom, svojom molitvom, svojim riječima i nadasve svojom smrću, izvorom pomirenja podijeljenih i raspršenih ljudi; ispovijeda *Duha Svetoga* kao počelo jedinstva u Crkvi, gdje On ne prestaje pobuđivati duhovne obitelji i bratske zajednice“ (VC 21f). Ako je bratski život u Crkvi već “prostor u kojemu je nastanjeno Trojstvo” (VC 41b), “posvećeni život je jamačno zaslužan što je djelotvorno pridonio da se u Crkvi održi živom potreba bratstva kao ispovijesti Trojstva” (VC 41b). Zato “sudjelovanje u trinitarnom zajedništvu može izmijeniti ljudske odnose, stvarajući novi tip solidarnosti” (VC 41b) jer “u bratstvu svatko uči živjeti s onim koga je Bog stavio uza nj, prihvaćajući njegove pozitivne karakteristike i ujedno različitosti i granice”. Napose, on uči dijeliti s drugim darove primljene za izgradnju svih, jer “svakomu se daruje objava Duha na zajedničku korist” (1 Kor 12,7) (VC 67a). Na temelju toga možemo zaključiti kako nas Bog zove da se osjećamo odgovornima jedni za druge; raspoloživi za uzajamno prihvaćanje; spremni pomoći i biti potpomognuti; ponizni i velikodušni u pomaganju; ponizni i zahvalni kada nam se pomogne. Individualizam i oholost nam čine grube šale i lišavaju nas radosti i zadovoljstva da se obogaćujemo obogaćujući. Ako nas je Bog pozvao na život u bratstvu, neće nas spasiti izvan zajednice, a, osim toga, tražit će od nas račun o životu brata/sestre (usp. Post 4,9-10): njegova vjernost, njegova sreća, njegovo ljudska zrelost, njegovo posvećenje,... su i naše djelo i odgovornost (usp. BZZ 28, 57; VC 70g). Zato je nužno da fizičke i duševne slabosti braće/sestara osjećamo kao svoje. Neshvatljivo je isključiti brata/sestru u krizi ili u poteškoći i ostaviti ga da sam riješi svoje probleme ili ne radovati se zbog njegovih uspjeha. Postaje neprihvatljivo zaboraviti starijega i bolesnoga brata/sestru jer više “ne koristi”; ili ostaviti samoga mlađega brata/sestru koji se, pun zanosa, posvećuje radosno, ponekad i bez mjere, apostolskom radu; ili osamiti brata/sestru koji je postao poglavar, kao da je automatski postao neprijatelj kojega treba pobijediti; ili odbaciti nekoga tko pripada nekoj kulturi, naciji, jeziku, rasi ili društvenoj klasi različitoj od naše. Redovnička zajednica je zbilja tvrdokoran projekt solidarnosti i uzajamnog prihvaćanja, neprekidni napor pomirenja pod svaku cijenu. Brata/sestru se prihvaća i oprašta mu se ne zato što je to zaslužio, jer se ponizio i zatražio oprostjenje, nego nadasve zato što je brat/sestra (usp. Mt 18,21-35; VC 42). Ne smijemo nikada zaboraviti da smo svi mi grješnici kojima je oprošteno. Mi nismo bezgrješni, nego svi potrebni oprostjenja. Kada praštamo, nudimo ono čega mi imamo

stalnu potrebu: oprostjenja. Kada smo milosrdni, mi ne činimo ništa drugo doli dijelimo s drugima ono milosrđe koje smo toliko puta uživali. Na taj način redovnička zajednica postaje proročki znak za Crkvu i za naše društvo.⁴⁶

Dakle, mi ne svjedočimo da je bratstvo lako, nego da je moguće, jer nas snaga i nazočnost beskonačne Božje ljubavi podupire u našim krhkim planovima. Mi smo znak da je dijalog uvijek moguć i da zajedništvo može uskladiti različitosti (usp. VC 51a). Dijalog i gostoljubivost, podijeljeni život i solidarnost, uzajamno suosjećanje i razumijevanje u molitvi, u radu i u svakodnevnim međuljudskim odnosima, bit će proročki, rječiti i shvatljivi znakovi da je redovnička zajednica ukorijenjena u Kristovoj ljubavi. Svaka zajednica stoga treba biti svjesna da je božanska stvarnost u ljudskoj zbilji, božansko (novo) vino u ljudskim (starim) mješinama (usp. Mt 9,17). Obje su stvarnosti istinske: ona božanska i ona ljudska. Bratski život, u ovom svijetu, ne može ne biti projekt svih dana, neprestani hod prema cilju za koji već u polasku znamo da ovdje dolje ne može biti dosegnut: "zajedničarski ideal ne smije dovesti do zaborava da se svaka kršćanska stvarnost gradi na ljudskoj slabosti. Idealna zajednica za sada još ne postoji: savršeno zajedništvo svetih cilj je u nebeskom Jeruzalemu" (BŽŽ 26a).

Pitajmo se riječima same pobudnice: "Nema li ovaj naš svijet možda potrebu za radosnim svjedocima i prorocima blagotvorne snage ljubavi Božje? Nema li potrebu i za muževima i za ženama koji bi, svojim životom i svojim djelovanjem, znali bacati sjemenke mira i bratstva?" (VC 108b). Iskustvo i prakticiranje zajedništva neodrecivi su elementi ljudskoga života. Pusta samoća i izoliranje bez dodira, atentat su na kvalitetu ljudskoga života. Uspjeh u ljudskom životu sastoji se u uspjehu u ljubavi, u suživljenju, u komunikaciji. Neuspjeh je sve suprotno. Iskustva i prakticiranje bratskog života sačinjava bit evanđeoskog života. U igri su bratska ljubav, zajednički život, oprostjenje, podijeljeno iskustvo Boga, komunikacija dobara i služenja, dijeljenje zajedničkog života i poslanje. Spašene te vrednote, koje sačinjavaju jezgru zajedničarskog života, nužno je tražiti okretna, shodna i djelotvorna institucionalna posredništva, da bismo olakšali izgradnju mreže zajedništva.

⁴⁶ Usp. J. Rovira, *Il 'martirio' nella vita religiosa. Testimoni di fronte al mondo*, u: *Testimoni* 16 (1992.), str. 16.

Moderna i postmoderna kultura dala je prostor rastućem širenju individualizma, odvajanja, nepriopćivosti i osamljenosti osoba. Samoća je velika bolest našega vremena, kao što je i depresija, njezina sestra blizanka. Možda stoga što su oslabile primarne zajednice i što su se umnožile virtualne komunikacije i što nedostaju stvarne komunikacije (danas je teško utvrditi granice između jedne i druge). U tom kulturnom kontekstu svjedočanstvo redovničkih zajednica trebalo bi biti istinsko naviještanje dobre vijesti, živo i praktično propovijedanje Evanđelja. Za to su potrebna barem dva uvjeta: prvi – da zajednicu karakterizira istinska kvaliteta evanđeoskog zajedničkog života; drugi – da budemo više otvoreni narodu i izvršavamo poslanje prihvaćanja, pa makar se trebali odreći nekih monaških udobnosti, što smo nekada nazivali klauzura.

3.3. *Zajednica apostola: znakovi i svjedoci nade*

Redovnička zajednica pozvana je da bude u službi drugih, napose “zadnjih”, “malenih”. Treba biti zajednica apostola i proroka koja živi od nade jer naviješta i priopćava onoga koji je nada: Krista (usp. 1 Tim 1,1; BZZ 58-70; VC 72-103). Povijest posvećenog života obilježena je milosrdnom ljubavi, služenjem i navještajem nade. Nade ne samo nadnaravne: evangelizacija, kateheza, propovijedanje, nego i naravne, ljudske: zdravlje, pravda, obrazovanje, kulturna formacija i duhovna pratnja, sjećajući se Kristovih riječi: “Zaista, kažem vam, što god učiniste jednome od ove moje najmanje braće, meni učiniste” (Mt 25,40). Redovnička zajednica je proročko svjedočanstvo napose nazočnosti Božje ljubavi u Crkvi za svijet. Ljubav je, po svojoj samoj naravi, sjedinjujuća i raspršavajuća. Teži sjedinjenju, priopćavanju i rasprostranjenju. Teži sjedinjenju skupine i gura je prema van da podijeli s drugima smisao života i radosti. Ta ljubav koja sjedinjuje, istovremeno je ljubav koja obvezuje drugima priopćavati iskustvo zajedništva s Bogom i s braćom. Stvara apostole potičući zajednice na put poslanja, bilo da su kontemplativne, bilo da su apostolske zajednice, bilo družbe služenja u bratskoj ljubavi. Ljubav Božja želi preplaviti svijet: i tako bratska zajednica postaje misionarskom zajednicom te ljubavi i proročkim znakom njezine ujediniteljske snage (usp. BZZ 56d).

Ljubav je u svim svojim pokazivanjima nužno apostolska i proročka. Ne može biti mirna ako ne obogaćuje druge. Svaka redovnička zajednica, pa i ona posebno kontemplativna, nije

okrenuta samoj sebi, nego postaje navještaj, služenje i proročko svjedočenje. Uskrsli, koji u njoj živi, komunicirajući joj vlastiti Duh, čini je svjedokom uskrsnuća (BŽŽ 58; usp. VC 46a, 67a, 72, 84-85). Ona nije mirni i samotnički otok usred uzburkanog oceana svijeta, nego sudjeluje u životu oceana. Drukčije rečeno, ne postoji zajednica i poslanje, toliko manje neka zajednica bez poslanja, nego zajednica u poslanju. Ona nije zajednica koja se posvećuje sama od sebe i zatim, u određenim vremenima, polazi u poslanje, nego zajednica koja se posvećuje u poslanju i, još više, zahvaljujući poslanju. Posvećeni je pozvan da bude *in actione contemplativus*. Ako je nužan, a jest, trenutak na Taboru (usp. VC 14-16), nije zbog udaljavanja, nego zbog shvaćanja i pripreve da se siđe na put prema Jeruzalemu: "Ona uključuje 'penjanje na brdo' i 'silazjenje s brda': učenici koji su uživali u Učiteljevoj prisnosti, obavijeni za trenutak sjajem trinitarnog života i zajedništva svetih, gotovo očarani obzorom vječnoga, ubrzo su vraćeni u svakodnevnu zbilju, gdje ne vide nikoga do 'sama Isusa' u poniznosti ljudske naravi, i pozvani su da se vrate u dolinu, kako bi živjeli s njim muku Božjega plana i hrabro krenuli križnim putem" (VC 14c).

"Život zajednice je, naročito, znak, pred Crkvom i pred društvom, povezanosti koja dolazi od istoga poziva i od zajedničke volje da mu se pokorava, bez obzira na sve razlike u rasi, porijeklu, jeziku i kulturi. Protiv duha nesloge i podjele, vlast i poslušnost blistaju kao znak onoga jedinog oćinstva koje dolazi od Boga, bratstva rođenoga od Duha, nutarnje slobode onoga koji se uzda u Boga unatoč ljudskim granicama onih koji Ga predstavljaju" (VC 92b). Posvećeni život s Kristom grli križ kao simbol "dobre vijesti". S time svjedoči, muškarcima i ženama današnjice, beskrajnu ljubav Boga Oca prema čovječanstvu, i njegovu vjernost da želi sve i svaku stvar uvući u novi život koji je darovan u Kristovu uskrsnuću. U svijetu su mnogi išibani i svučeni, ostavljeni na rubu društva, i zbog kojih se uznemiruje Božje suosjećajno srce. Oni su njegovi sinovi pogođeni u svojem dostojanstvu i očekuju prisutnosti duboko ljudske, u kojima bi mogli iskusiti Božju blizinu. Ljubav do kraja (usp. Iv 13,1), koja ne bježi u očuvanje vlastite legalne čistoće, niti se uništava u intimnom i sterilnom spiritualizmu, traži od posvećenih muškaraca i žena da neprestano uspostavljaju duboke, intimne i znakovite odnose u ovom društvu raščlanjenog ethosa. Naše vrijeme i cijelo čovječanstvo željno je čistog i plemenitog prostora, blagih govora, oproštenja i čistoće srca, oslobođenja od mržnje i zlopamćenja, gramzivosti, zavisti i duhovne zakržljalosti.

Nadalje, u našem svijetu umnažaju se osobe koje sve više žive odnose čisto virtualne i pojavljuju se kao brodolomci duha nošeni strujom na splavi *on line*. Čini se da su izgradili novi, promjenljivi i zamjenjivi identitet. Nalaze se u nekom labirintu bez cilja i bez izlaska. Istovremeno *metanetwork* povezuje sve i svakoga. Život više nema tajni. To je smrt intimnosti i ljubaznosti, tajne i slobode. U tom ambijentu posvećeni muškarci i žene pozvani su braniti identitet i nadu, ciljeve i razloge života, ostajući u autentičnim odnosima, pa i onda kada je drugi nepovezan. To je novi način da postanemo "ribarima ljudi", preko mreža koje su različite od onih s Genezaretskog jezera. Posvećeni muškarci i žene mogu spasiti svijet od razočaranja i od "ne mišljenja", gradeći mostove odnosa, čineći vidljivim nevidljivo s ljubavlju prema čovječanstvu (usp. VC 27). To je čini se istinska nova granica poslanja, za sve posvećene i za sve karizme. Mi smo pozvani upravo na tu nadu, gdje poziv vrlo često odzvanja kao zapovijed: ustrajati protiv smrti i njezinih moći (u današnjoj kulturi smrti), ljubiti život i poštivati svaki život, život koji nam je zajednički, život u svoj svojoj cjelovitosti. Kada je budućnost čovječanstva i planeta nejasna, nerazumljiva, nadati se znači nastaviti živjeti, raditi i boriti se da stvoreno preživi.⁴⁷

3.4. *Proroštvo evandeoskih savjeta*

3.4.1. Proroci integriteta i dostojanstva tjelesnosti i ljubavi

Beženstvo zbog Kraljevstva nebeskoga je proročki znak potpunosti našega dragovoljnoga darovanja Bogu. Ono je izricanje Božjega prvenstva nad svima i nad svime, uključivši i najjače ljudske veze koje imamo u ovom svijetu, poput one bračnih i obiteljskih. Sačinjava vidljivi odsjaj "bezgranične ljubavi koja povezuje tri božanske Osobe u tajanstvenoj dubini trinitarnog života" (VC 21b). Riječ je o ljubavi za koju je utjelovljena Riječ dala svjedočanstvo sve do darivanja vlastitoga života za nas. I nas je, kao svoje sljedbenike, učinio dionicima te ljubavi jer ona je "razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan" (Rim 5,5). I ta ljubav u nama postaje poticaj "na odgovor posvemašnje ljubavi prema Bogu i braći" (VC 21b). I tako svaki posvećeni "prihvaćajući djevičanstvo, usvaja djevičansku ljubav Krista i priznaje ga pred svijetom jedinorođenim Sinom, jednim s Ocem (usp. Iv 10,30; 14,11)" (VC 16c). Tjelesnost

⁴⁷ Usp. A. Dalbesio, *Lo Spirito Santo nel Nuovo Testamento, nella Chiesa, nella vita del cristiano*, Edizione san Paolo, Milano, 1994., str. 240-241.

posvećenoga postaje proročki znak koji objavljuje poziv čovjeka na ljubav i narav Trojstva (usp. 1 Iv 4,8.16). Ta tjelesnost je bračno šutljiva, ali je rječita bračna šutnja koja naviješta, na različit način od onoga fizičkoga, Božju ljubav. Mi posvećeni smo neženje po redu istinske univerzalne ljubavi – one Božje. Čistoća stavlja na vidljivo, na posve zaseban način, našu teološku ljubav i čini od našega života postojanje kojemu je svrhovitost sveopća ljubav. Čistoća od nas čini istinsku braću i sestre svih bez vlastite obitelji, da bismo bolje mogli ljubiti sve, počevši od braće u istoj karizmi. Bog je naš Otac, a narod je naša obitelj.

Pred izazovom “hedonističke kulture koja oslobađa seksualnost od svake objektivne moralne norme, svodeći je često na igru i na potrošnju, i uz sudioništvo sredstava društvenog priopćavanja popuštajući nekoj vrsti idolopoklonstva instinkta” (VC 88a),⁴⁸ naša se čistoća pojavljuje kao karizma vjernosti istinskoj ljubavi. Živimo u krizi znakovitosti ili frustraciji smisla, što zahvaća i ono što je najljepša i najbogatija vrednota za čovjeka: ljubav. U aktualnoj babilonskoj kulturi osobito mladi ne znaju što znači ljubiti, prepustiti se drugome, “zaslužiti” nečiju ljubav, prihvatiti drugoga. Neki termini danas nemaju nikakva smisla: vjernost, odricanje, besplatnost, nezaslužnost, djevičanstvo i još više čisto srce. Čistoća, življena kao iskustvo radosti i slobode, daje “muževima i ženama da pokazuju uravnoteženost, vladanje nad samim sobom, smionost, psihološku i afektivnu zrelost” (VC 88b) da budu svjedoci ozbiljnosti, vedrine, mira, uravnoteženosti, zrelosti, slobode, radosti življenja, ljubavi, univerzalnosti, otvorenosti, prozirnosti u ljudskim odnosima. Time pobudnica otvara nov način promatranja ljudskoga tijela i seksualnosti.

Dugi niz stoljeća živjeli smo u silnom naglašavanju spiritualizma na štetu integralnog rasta osobe. Posvećeni su odgajani u oslobođenju od tijela i tako utvrdili čitave generacije u uvjerenju da je uživanje zlo i da je tijelo neka vrst “bolesti duše” i mjesto grijeha. Zato tijelo, ni u duhovnosti ni u posvećenom životu, nije bilo “kućno čeljade”. Stoga ne čudi da našim ulicama šecu posvećeni čije opsluživanje čistoće nije dopušteno staviti u sumnju, ali se isto tako s velikom očitošću može ustvrditi da oko sebe šire žalost i nezadovoljstvo. Više se snaga polagalo na kreposno, legalno

⁴⁸ U današnjoj kulturi seksualnost se uglavnom zadržava na genitalijama, vrlo rijetko je usmjerena na darivanje samoga sebe, a gotovo nikada se ne promatra njezina duhovna dimenzija, kao sposobnost očitavanja tih dviju sastavnica da se uhvati misteriozna istina spolnosti.

opsluživanje čistoće nego na to da u njoj pronađemo sreću. U Knjizi Postanka (1,31) čitamo da je čovjek stvoren veoma lijep i da je njegovo tijelo stvoreno na sliku i priliku Božju. Dakle, upravo zbog otajstva utjelovljenja, u kojem Sin Božji uzima tijelo posve slično našem, osim grijeha, posvećenje ne može ne uzeti u obzir pozitivnost tijela i tjelesnosti. Čistoća nije sektor koji se odnosi samo na dobro ograničeni vid života i osobe nego je izricanje cijele osobnosti koja je izabrala točno određeni stil života. To je način mišljenja, ponašanja i željenja, davanja smisla životu i smrti, življenje odnosa i samoće, stajanja s Bogom i s bližnjim, vjerovanja i nadanja, patnje i suosjećanja, svetkovanja i rada. Nismo heroji ni uzvišeniji od onih koji imaju druge izbore, niti trebamo živjeti svoje djevičanstvo s namještenom, izvještačenom ozbiljnošću, malo žalosni, malo sjetni, malo zamišljeni, što naš život čini nevoljnim, mrskim.⁴⁹

Posvećeni muškarci i žene, skladno upotpunjavajući biološku, psihičku, društvenu i egzistencijalnu razinu, pripovijedaju kako u potpunosti živjeti vlastito tijelo. U ovom našem vremenu u kojem se uzvisuje ili samo materijalizam ili samo spiritualizam, muškarci i žene duboko ljudski, evanđeoski, seksualno integrirani, u neprestanom darivanju sebe, mogu potvrditi radost stanovanja u vlastitij tjelesnosti i čudesnost stajanja pred drugim. Sve to treba učiniti u teološkoj i antropološkoj perspektivi utjelovljenja Isusa Krista koji je ljudsko lice Boga. Time možemo dati mogućnost samomu Bogu da, i preko tjelesnosti svakoga posvećenoga, bude vidljiv i kao onaj koji spašava u ljudskoj povijesti.⁵⁰

3.4.2. Proroci solidarnosti

Evanđeosko siromaštvo jasan je i konkretan način navještaja da je "Bog jedino čovjekovo pravo bogatstvo. Življenje prema primjeru Krista koji 'iako bijaše bogat, postade siromašan' (2 Kor 8,9), postaje izraz *posvemašnjeg darivanja sebe* što ga međusobno čine tri božanske Osobe. To je darivanje koje se prelijeva u stvaranju i potpuno očituje u Utjelovljenju Riječi i njezinoj otkupiteljskoj smrti" (VC 21c). Posvećeni, oponašajući njegovo siromaštvo, priznaju ga Sinom koji sve prima od Oca i sve mu u ljubavi vraća (usp. Iv 17,7.10). Doista, mi smo siromašni zbog stvarnog odvajanja, solidarnosti, raspoloživosti i podjele u

⁴⁹ Usp. J. Ridick, *Zavjeti. Blago u glinenim posudama*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2004., str. 98-114.

⁵⁰ Usp. J. Ridick, *Zavjeti*, str. 114-117.

nadi. Siromaštvo ističe teološku nadu. Stvarno vanjsko odvajanje od vremenitih dobara postaje vjerodostojni znak naše nade u Boga. Zato je vanjsko siromaštvo, istovremeno, dokaz, jamstvo i ispunjenje našega nutarnjega, duhovnoga siromaštva. Ono nas čini istinskom braćom koja su odvojena od svega i zato raspoloživi, solidarni sa svima, profesionalci raspoloživosti i podjele (usp. *RPČ* 24; *VC* 46a). Solidarni, napose, sa siromasima, patnicima, s onima koji se osjećaju osamljenima, napuštenima, u situacijama nepravde, daleki od Boga; slobodni od posjedovanja, da budemo slobodniji i raspoloživiji drugima. Bog je naša baština (usp. *Ps* 16), a narod naše imanje: stotruko ćemo primiti u kućama, očevima, majkama, braći, sestrama, sinovima i poljima (usp. *Mt* 19,29).

Pred društvom u kojem gospoduje "pohlepni materijalizam za posjedovanjem, nebrizan prema zahtjevima i patnjama najslabijih i lišen svakog obzira za samu ravnotežu prirodnih izvora" (*VC* 89a), naše siromaštvo objavljuje se kao karizma jednostavnosti, odvajanja i solidarnosti sa svima, počevši od onih koji su najpotrebniji; karizma koja svjedoči "Boga kao pravo bogatstvo ljudskoga srca" (*VC* 90a) i koja nas potiče da imamo „povlaštenu ljubav prema siromasima" (*VC* 90b) po "svom preobilju dragovoljnosti i ljubavi, i to tim više što se svijet izlaže opasnosti da bude ugušen u viru prolaznoga" (*VC* 105a). Ta karizma od nas zahtijeva da živimo, poput Isusa, u poniznosti, skromnosti, jednostavnosti, solidarnosti, podjeli i gostoljubivosti, nadilazeći svaki oblik pogospođenosti, instrumentalizacije i potrošnje, tj. da budemo proroci na temelju alternativnog odnosa prema radu, zaradi, posjedovanju i potrošnji.⁵¹ Opredjeljenje za siromašne i isključene posebno je nužno u našem imućnom društvu, u kojem je blagostanje vrlo često postignuto na račun isključenja velike većine. Zato se danas više ne govori o siromasima nego o isključenima, odbačenima od društva, viškovima, ne osobama. To su one većine za koje se ne zanima neoliberalni sustav, jer nisu ni proizvođači, ni potrošači. Oni postaju jednostavno opterećenje. Opredjeljenje posvećenog života za siromašne i isključene protukulturna je gesta, sposobna dovesti u pitanje vrednote i politike na djelu u društvu blagostanja.⁵² Isključeni, potlačeni, siromašni plod su grijeha ljudske zajednice: egoizma, lijenosti i ravnodušnosti. Sva ta stanja ljudskog duha

⁵¹ Usp. J. B. Metz, *Tempo di religiosi? Mistica e politica della sequela*, Brescia, 1978., 11ss; Š. Marasović, *Društvo i Bog. Izabrane teme socijalnog nauka Crkve*, CUS, Split, 2006., str. 247-248.

⁵² Usp. B. Secondin, *Il profumo di Betania*, str. 104.

objavljaju nedovoljnu razinu oblativne ljubavi. Sve dok te skupine ne iziđu iz stanja isključenosti, nevrijednosti i potlačenosti, društva koja su to izazvala, ne mogu u potpunosti uživati život. Danas rado i s velikom strašću govorimo o zagađenosti zraka i okoliša, ali bismo isto tako mogli govoriti i o duhovnoj zagađenosti.

Iz opredjeljenja posvećenog života i čitave Crkve za siromahe i isključene, može proizaći i najznakovitija evanđeoska gesta, a također i gesta koja još više čini vjerodostojnom Crkvu i posvećeni život. Riječ je o najuvjerljivijem evanđeoskom svjedočanstvu. Znakoviti evanđeoski podvizi nisu uvijek prihvatljivi i ugodni neoliberalnom društvu. Ono često odbija da prepozna i da prihvati znakove koji bude njegovu lošu savjest i koji su otvoreno prokazivanje njegovih vrednota i najmilijih politika. Stoga, u društvu blagostanja, opredjeljenje za siromahe i isključene ne može ne pobuditi opoziciju i sukob, kao što ne može ne pobuditi opoziciju i sukob zbog zalaganja za pravdu, mir i ljudska prava. Svaka redovnička zajednica treba danas proučavati način na koji aktualizirati vlastitu originalnu karizmu i utemeljujući projekt vraćajući se siromašnima i isključenima, i stavljajući ih među najmilije u vlastitom poslanju. Moguće je da taj povratak siromasima bude jedini put ponovnog utemeljenja posvećenog života, jedini put povratka radikalnom evanđeoskom životu.⁵³

3.4.3. Proroci traženja Božje volje

Bratska poslušnost, "prakticirana oponašanjem Krista, čija je hrana bila vršenje Očeve volje (usp. Iv 4,34), očituje oslobađajuću ljepotu sinovske, a ne ropske ovisnosti, bogate osjećajem odgovornosti i oživljavane uzajamnim povjerenjem, koja je odraz u povijesti ljubaznog podudaranja triju božanskih osoba" (VC 21d). Na taj način, posvećeni "prijanjajući, žrtvovanjem vlastite slobode, uz tajnu njegove sinovljeve poslušnosti, priznaju ga bezgranično ljubljenim i ljubećim, Onim tko se zadovoljava samo voljom Oca (usp. Iv 4,34), s kojim je savršeno sjedinjen i o kojemu u svemu ovisi" (VC 16c).

Sloboda i poslušnost postoje samo u vjeri. Mi smo poslušni Bogu i braći snagom vjere. Poslušnost ističe teologalnu vjeru. Mi se pouzdajemo u Boga. On je naša temeljna i konačna nada. Poslušnost od nas posvećenih čini pravu uslužnu braću. Slobodno

⁵³ Usp. AA. VV., *L'esortazione apostolica post-sinodale di Giovanni Paolo II "Vita Consecrata"*, str. 179-182.

stavljamo na raspolaganje našu autonomiju na služenje drugima, počevši od članova naše zajednice, otvoreni čitavoj Crkvi i čovječanstvu. Narod je naš gospodar, poslije Boga (usp. Mt 6,10). Njegovo dobro bit će naša volja.

Živimo u društvu koje "slobodu, tu temeljnu ljudsku povlasticu, izvlači iz njezina konstitutivnoga odnosa s istinom i s moralnom normom" (VC 91a). Sloboda je doista temeljna vrednota kojom je Bog obdario čovjeka, ali koja ne može biti u suprotnosti s dužnim poštivanjem ljudske osobe, vlastite i drugoga, kao što se događa u životu pojedinaca i naroda: nepravde, nasilja, ubojstva, ratovi, egoizmi, izrabljivanja svake vrste... Odgovor posvećenih je poslušnost koja karakterizira njihov život. Oni, oponašajući poslušnost Krista Ocu, svjedoče da ne postoji opreka između poslušnosti i slobode jer, u volji Očevoj, otkrivamo znakovitost svakoga ljudskoga života, njegovu pamet, talente i savjest, njegov kraj, njegovu istinsku slobodu, njegov istinski poziv koji se oblikuje na utemeljiteljskoj karizmi i odmjerava na stvarnim duhovnim potrebama suvremene Crkve i svijeta (usp. VC 91b).⁵⁴ Svi znamo da smo svi sinovi istoga Oca, a svi mi braća i sestre. Zato trebamo ljubiti jedni druge (usp. Mt 22,24-28; 23,8-12; Iv 13,12-17; Ef 5,21; Rim 13,10; 1 Kor 13; Kol 3,14) uzajamno se pomažući u razvijanju osobnih talenata. Upravo zato trebamo živjeti u uzajamnom prihvaćanju, poštivanju i poslušnosti. Potrebno nam je naprezati se da nosimo terete jedni drugima, da budemo sluge jedni drugima, nadmašujući svaki oblik individualizma, tiranije ili samovolje, i da vidimo djelovanje Boga u našoj braći i sestrama (usp. VC 43, 46, 47a),⁵⁵ jer je to jedini način da otkrijemo "što Duh govori Crkvama" (Otk 2,7).

ZAKLJUČAK

Proročka dimenzija daje posvećenom životu rasvjetljujuće i istraživačko naprezanje, a ne čisto funkcionalno i organsko stanje. Proroštvo ima aspekt kontinuiteta s prošlošću i sa sadašnjošću, no ne na površnoj i fenomenološkoj razini, nego na razini dubine i projekcije. Zato prorok ne prekida s prošlošću, niti se grčevito hvata za sadašnjost, nego ih stavlja, u kreativnoj vjernosti, u plodnu i razornu napetost prema budućnosti. Prorok, s kreativnom

⁵⁴ Usp. Š. Marasović, *Društvo i Bog*, str. 244-246.

⁵⁵ Usp. J. Ridick, *Zavjeti*, str. 176-190.

vjernosti, pokazuje da sadašnjost nije dovoljna nikome, i ispituje u sadašnjosti nicanje zametaka budućnosti koje je prošlost posijala u skrovitosti povijesti.

Budući da je proročka funkcija posvećenog života izravno vezana uz svjedočenje, više je nego očito da se posvećeni život izriče napose preko životnih ponuda. Redovnik je posvećen ne toliko da bude poslan, nego nadasve da bude poslanje, to jest navještaj i proročko svjedočanstvo samim svojim postojanjem. Čovječanstvo želi susresti žene i muškarce koji se kreću s ljubavlju u mističnoj dimenziji života; koji znaju slušati glas šutnje; koji su u kontaktu s prolaznošću zajedničkog postojanja i čija je riječ odjek njihova života u Bogu; koji ohrabruju kreposna ponašanja koja kultura ne cijeni: mir, pomirenje, ljubav, služenje, šutnja, vjernost, nada, pravednost, solidarnost, besplatnost, zahvalnost...

Posvećeni žive i svjedoče da imaju Boga kao središte postojanja, koji ih ispunja znakovitošću i radošću; oni svojom čistoćom pomažu da ljudi shvate da se ljubav ne iscrpljuje u prakticiranju seksualnosti; oni u skromnosti života govore da bit čovjeka nije u posjedovanju, nego u postojanju i da je nezasićena potrošnja moljac koji rastače i prazni čovjekovo srce; oni svojom dragovoljnom poslušnosti, aktivnom i odgovornom, pokazuju da se istinska sreća nalazi u slobodi darivanja ljubljenim osobama; svojim bratskim životom daju kušanje da pomirenje i bratstvo nisu riječi bez smisla, nego moguće stvarnosti, štoviše, djelotvorno življenje.

PROPHET'S DIMENSION OF CONSECRATED LIFE ACCORDING TO THE CHURCH MAGISTERIUM

Summary

Dealing with this topic the author pays special attention to the major ecclesiastic events and some important documents of the Magisterium in the last decades. In the research he starts from the II. Vatican Council, concretely from the dogmatic constitution *Lumen gentium*, through the text of Paul VI in *Evangelii nuntiandi* and the Synod on consecrated life in 1994, to the apostolic exhortation *Vita consecrata*, to present the development of thought and gradual understanding and adopting the prophet's dimension of consecrated life. Taking for certain that consecrated life has a prophet's dimension, the author

analyses the prophecy of consecrated life today. Having explained the biblical-theological meaning of the prophet, he considers the basic content of any prophecy applied to consecrated life, i.e. he points to the significance of prophecy of consecrated life. In the last part he discusses the prophecy over which the consecrated live and witness their existence: providing they are a community of believers, community of brothers and community of apostles who live the evangelic advice, formed by theological virtues.

Key words: *consecrated life, prophet, prophecy, prophetic function, sign, testimony, Christian love, God's will, solidarity.*